

Якісний навчально-методичний продукт з адміністративного права

Р.КАЛЮЖНИЙ

доктор юридичних наук, професор

Викладачі, студенти, інші зацікавлені категорії сьогодні мають досить широкий вибір як вітчизняної, так і російської навчальної літератури з адміністративного права. Водночас, як видається, зазначена обставина не є показником вирішення проблеми якості адміністративно-правової літератури навчально-методичного спрямування. Професійний аналіз, відгуки студентських аудиторій тощо свідчать про необхідність пошуку нових форм та методів викладення адміністративного права в підручниках, посібниках, курсах лекцій. Такий висновок ґрунтується на підставі низки обставин, ключовими з яких можуть вважатись: а) оновлення доктрини українського адміністративного права; б) приєднання нашої держави до Боловської декларації та перехід на кредитно-модульну систему організації навчального процесу; в) посилення практичного спрямування навчання.

Таким чином, рецензований посібник доктора юридичних наук, професора С.Г.Стеценка* дає ґрунтовні відповіді на зазначені обставини. По-перше, дана праця побудована саме на новітніх поглядах стосовно призначення, предмета та методології адміністративного права. Автор відходить від заїдеологізованого бачення адміністративного права, спирається на сучасні підходи, в рамках яких знаходять втілення рівноправного правового становища держави і громадянина, необхідність з боку держави (державних інституцій) слугувати людині, сприяти реалізації її законних прав, свобод та законних інтересів. По-друге, автор керується новітніми вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу. У структурі посібника виокремлюються чотири складових частини — модулі, котрі дій-

сно можуть вважатись відносно самостійними складовими адміністративного права як навчальної дисципліни. Йдеться про наступні модулі: 1) теоретичні основи адміністративного права; 2) адміністративна відповідальність. Адміністративний процес; 3) адміністративно-правове забезпечення в економічній та соціально-культурній сфері; 4) державне управління в адміністративно-політичній сфері. По-третє, автору вдалося якісно поєднати теорію питань, що викладаються, з прикладами, котрі разом створюють гармонічну систему унаочнення. Контрольні запитання по завершенню кожної теми актуалізують увагу читача та дозволяють студенту сконцентруватись на важливих аспектах прочитаного, що дає змогу якісно підготуватись до заліку (іспиту). Важлива обставина, на яку необхідно звернути увагу, — використання у посібнику оригінальних авторських схем, рисунків, таблиць — такі прийоми значно полегшують засвоєння матеріалу.

Цікавим видається викладення матеріалу стосовно відображення історії становлення адміністративного права, де автор поряд із загальними аспектами виникнення камералістики, поділу її на нову та стару, згодом виникнення поліцейського права та його трансформації в адміністративне право, зміг якісно висвітлити історію становлення українського адміністративного права. С.Г.Стеценко виділяє наступні особливості розвитку адміністративного права в Україні:

— окремі українські правознавці внесли свій доробок у розвиток адміністративного права, працюючи в іноземних (перш за все російських) університетах;

— суттєвий вплив на формування українського адміністративного права з боку

* Стеценко С.Г. Адміністративне право України. Навч. посіб. — К.: Атіка, 2007. — 624 с.

німецької, австрійської, французької та російської правової науки;

— систематичні наукові дослідження у сфері українського адміністративного права стають можливими з відкриттям університетів у Львові (1661 р.), Харкові (1805 р.), Києві (1834 р.), Одесі (1865 р.), Чернівцях (1875 р.) та інших містах;

— наявність історичних періодів, коли адміністративне право з ідеологічних причин було взагалі заборонене як галузь права і як навчальна дисципліна (1917–1921 рр. та 1928–1937 рр.).

Досить слушно автор наводить прізвища, місця роботи та основні праці знаних вітчизняних адміністративістів, таких, як: І.Платонов, В.Лешков, М.Бунге, В.Левитський, А.Єлістратов, О.Євтихiev, О.Якуба, Р.Павловський, А.Клюшниченко, Л.Коваль та ін.

Відомі методологічні труднощі щодо адекватного відображення у навчальній літературі теми, присвяченої суб'єктам адміністративного права. Слід відзначити оригінальний авторський підхід, завдяки якому, по-перше, побудована якісна класифікація зазначених суб'єктів і, по-друге, здійснено комплексний аналіз адміністративно-правового становища кожної групи. Скажімо, автор зазначає, що особливості розгляду посади Президента України як суб'єкта адміністративного права у реаліях сьогоденного дня пов'язані з такими факторами:

1. Наявність в Україні дуалізму виконавчої влади.

2. Проведення конституційної реформи, завдяки чому з 1 січня 2006 р. за формою правління Україна фактично є парламентсько-президентською республікою.

3. Необхідність сприйняття Президента України у якості функціональної складової виконавчої влади.

Говорячи про адміністративні правопорушення та адміністративну відповідальність, С.Г.Стеценко модифікує стандартний підхід, притаманний більшості навчальних видань з

адміністративного права, та розміщує в рамках вказаної теми окремий параграф, присвячений адміністративній відповідальності юридичних осіб. На думку автора рецензованої праці, характерними рисами адміністративної відповідальності юридичних осіб є:

— деліктоздатність виникає з моменту державної реєстрації;

— деліктоздатність втрачається з моменту виключення з реєстру юридичних осіб;

— свідчить про можливість держави суттєво впливати на господарську діяльність юридичних осіб і економічні процеси в цілому;

— велика кількість та різноманітність варіантів стягнень, які як передбачені, так і не передбачені в КУпАП (штраф, припинення чи призупинення певного виду чи всієї діяльності, вилучення майна тощо);

— може виступати як загальним (всі юридичні особи), так і спеціальним суб'єктом (юридичні особи, що діють у сфері громадського харчування, у сфері побутових послуг, тощо) адміністративного правопорушення.

Особлива частина адміністративного права викладена автором в єдиному методологічному ключі — через використання схем, котрі показують суб'єктів адміністративно-правового забезпечення управління в тій чи іншій галузі суспільного життя, загальну характеристику управління та основні напрями впливу держави на відповідні суспільні відносини. Автором використовується та аналізується сучасна нормативно-правова база. Імпонує підхід стосовно включення після кожної теми досить об'ємного переліку літератури, котрий значно полегшує пошук додаткових джерел з обраної теми.

Таким чином, рецензований навчальний посібник являє собою завершений навчальний продукт, підготовлений на високому науковому та навчально-методичному рівні, й безумовно буде корисним як для студентів та аспірантів, так і для викладачів адміністративного права.